

Rõuge talgupäeva „Õpe ei lõpe“ kokkuvõte

Talgupäev:
Rõuge valla
elukaareülese õppe
teekaardi
koostamine

ÕPE EI LÕPE

3. juunil 2023 kell 10-14

Varstu koolimajas

.....
.....
.....

www.rougevald.ee

Ettekanded

Sissejuhatava sõnavõtu tegi Rõuge vallavanem **Britt Vahter**, kes rääkis sellest, et maailma muutub, kuid meile on inimsuhted olulisemad kui kunagi varem, oluline on kaasamine ja inimestega suhtlemine. Me peame mõtlema tulevikule, laskma lahti majadest ning rääkima väärtustest ja oskustest, mis on olulised lastele.

Eesti Haridusfoorumi juhatuse liige ja professor **Marju Lauristin** rääkis sellest, et mida vähem on meil lapsi, seda kallim on iga laps ja iga lapse areng. Meil on vaja luua terviklikud hariduspiirkonnad ning see on suurem kui üks vald. 90ndatel tundus, et me kõik vastutame, mis meie rahvaga juhtub, kuid me oleme liikunud vastupidisesse olukorda, kus Excel on ees ja keegi otsustab ning meie ainult ootame, kuid omavalitsusel on suur iseotsustamise võim. Viimastel aastatel on tegelikkus nagu välk sisse löönud ning proovile on pandud ka haridus, kuidas me leiame hariduses jõu, et tegelikkusele vastu panna. Meie võimekus on suurem kui me arvame! Kõige suurem oht meie ühiskonnale on rumalus ja seega on oluline, et iga laps kasvaks targaks, julgeks ja võimekaks. Meie riigipoolne mõtlemine on liigselt painutatud suurte numbrite taha, mis meile seis sobi- meid on ainult miljon. Muudatuste puhul on oluline laps ja lapse liikumine- tal peab olema piisavalt jõudu ja enesekindlust teha valikuid. Hariduse sisu-õppekava ei saa olla lahtrites, vaid peab lähtuma eesmärkidest, mille laps saab endale ise kokku panna -me peame tekitama liikuvuse ja lahti raputama senistest ustest, seintest ja lahtritest. Väikese kooli kõige suurem eelis on paindlikkus, läbi võrgustiku on võimalus funktsioonide jagada, valikuvõimalusi tekitada. Väikese koha lapsed on palju tugevamad ja ennastjuhtivamad. Me peame moodustama risoome – vastastikku põimunud ja üksteist toetavad. Meie lastel on suur digivõimekus, mida me saame ära kasutada. Meie tugevus on näha mustreid ja nende võimalusi.

Rõuge kooli vilistlane, hariduskorralduse konsultant **Joanna Kurvits** rääkis enda hariduskogemusest ja sellest, mida tema hariduselt ootaks. Lisaks on oluline mõelda, kuidas hoida sidet kogukonnaga, noorte kaasamisest, julgustada tuleb noorte pealehakkamist. Joanna on veendunud, et haridus ei toimu ainult klassiruumis õppekava järgi –

noorsootöötajad on väga suur ressurss. Haridus peaks aitama noortel oma tee leida – tasuks katsetada ideed, et igal noorel on oma mentor.

Sänna Küla Leiutajatekooli eestvedaja **Hendrik Noor** rääkis sellest, et me vajame loomingulisi mõtlejaid, paindlikkust ja kohanemisvõimet, probleemilahendajaid ja pidevat innovatsiooni. Hendrik andis ülevaate ka oskustest, mida lapsed vajavad ning aktivõppest, enesejuhitud õppest ja demokraatlikust haridusest.

Arutelu juht ja hariduskorralduse ekspert **Marika Saar** tegi kokkuvõtte Rõuge valla hariduselu küsimustikust (kokkuvõtte leiad eraldi failina) ning rääkis sellest, miks ja kuidas peaks kohalik omavalitsus tegelema täiskasvanute õppega.

Rühmaarutelude kokkuvõte

Arutelud toimusid viies rühmas järgmistel teemadel:

1. PIIRIDETA HARIDUS ehk õppida saab kõikjal ja igal ajal.
2. ELUKAAREÜLENE ÕPE ehk keskendume täiskasvanute õppele
3. HARIDUSE JÄTKUSUUTLIKKUS ehk kuidas seista vastu kahanevale laste arvule, vananevale õpetajaskonnale ja olemasoleva koolivõrgu väljakutstele.
4. LAPSEST LÄHTUV ÕPE ehk maakoolide võimalus rakendada individuaalseid õpiradu
5. PIIRKONNA ERIPÄRA ARVESTAV ÕPE ehk kuidas anda lastele samaaegselt juured ja tiivad

Küsimused, millele osalejad pidid vastused leidma olid järgmised:

1. Pange kirja 5 tegevust, mida tuleb teha..., et jõuda püsitatud eesmärgini?
 - a) haridusasutusel;
 - b) kohalikul omavalitsusel
 - c)kogukonnal (sh lapsevanematel),
2. Pange pähe kollane müts: Milliseid positiivseid mõtteid ja võimalused teil selle teemaga seoses tekivad? Vähemalt 5 mõtet
3. Pange pähe must müts. Millised kriitilised mõtteid, kahtlused ja vastuväited selle teemaga seoses teil tekivad? Vähemalt 5 mõtet.
4. Pange pähe punane müts: Millised emotsioonid ja tunded teil selle teemaga seoses tekivad?

Kommentaari: aega oli kõigi nende küsimuste arutamiseks natuke liiga vähe ning kõik rühmad ei jõudnud kõiki küsimusi arutada.

PIIRIDETA HARIDUS ehk õppida saab kõikjal ja igal ajal

Haridusasutustel tuleb uurida piirideta hariduseks õppekavast lähtuvalt erinevaid võimalusi, vaja on tekitada ühtne arusaam sellest teemast, oluline on koostöö huviharidusega.

Kohalikul omavalitsusel tuleb koordineerida koolidevahelist koostööd, üle vaadata rahastussüsteem (raha käib koos lapsega), tekitada ühtne arusaam teemast, kaardistada võimalused, toksata riiki, luua võrgustiku.

Kogukond vajab teavitust ja kaasamist, vaja on tekitada ühte arusaam teemast ning igas piirkonnas peaks olema kogukondlik hariduskeskus.

Positiivsed mõtted ja võimalused: iga laps saab vastavalt vajadusele areneda; suurem valik; ennastjuhtiv õppija; võimalus juhendada oma huvist; suurem potentsiaal leida iseennast ja seeläbi panustada omakorda ühiskonda.

Kriitilised mõtted ja kahtlused: inimestel pole valmidust, oskust valida; kuidas toetada perekond?; kuidas saada kogukond uue mõtteviisi selja taha?; transpordiküsimused; haridussüsteemi valmisolek; murekohad üleminekutega (ühest koolist teise)

Emotsioonid ja tunded: hirm, innustus, loovus/rõõm, uudishimulikkus, teadmatus, lootus

ELUKAAREÜLENE ÕPE ehk keskendumine täiskasvanute õppele

Haridusasutustel tuleb pakkuda ruume, kaardistada, toetada plaani väljatöötamisel.

Kohalikul omavalitsusel tuleb kaardistada, koordineerida, tunnustada, kommunikeerida, leida inimressurssi.

Kogukond saab pakkuda spetsialiste, leida inimressurssi, korraldada seminare, aktiveerida naabreid.

Positiivsed mõtted ja võimalused: suur sünergia koostööst, sünergia inimeste vahelisest suhtlusest, sotsiaalse kapitali kasv, ettevõtluse aktiveerumine, KOV gravitatsiooni kasv, inimressursi aktiveerimine

Kriitilised mõtted ja kahtlused: kartus konkurentsi tõttu, see nagunii ei toimi, tehke põhiharidus korda kõigepealt

Emotsioonid ja tunded: väsimus, optimism, inspiratsioon, inimlikkus, uudishimu, lootus, äratundmisrõõm

HARIDUSE JÄTKUSUUTLIKKUS ehk kuidas seista vastu kahanevale laste arvule, vananevale õpetajaskonnale ja olemasoleva koolivõrgu väljakutstele

Haridusasutustel tuleb olla avatud koostööle omavahel ja teiste valla asutustega, vaja on teha koolidega koostööd ainete üleselt ning vajadus on ka meetodikate muutusteks, tsükliõppele üleminek, võimalik ka tehnoloogiaõppe osas teha koostööd VKHK.

Kohalikul omavalitsusel tuleb tekitada konkurentsieelis ääremaale- miks siia peaks tulema ettevõtted- inimesed elama, töökohtade ja ettevõtlikkuse tekitamine, turutõrke eemaldamine.

Kogukond võtab vastutuse kooli toetamises, side peab kogukonnaga olema võimalikult vahetu.

LAPSEST LÄHTUV ÕPE ehk maakoolide võimalus rakendada individuaalseid õpiradu

Tegevused, mis on lõimitud:

- Märkamise on kõige alus, sellega tehakse ka midagi (teadmine, tunnustamine, vajadused); süvendatud huvi iga lapse vastu.
- Huvihariduse sidumine – projektõpe, siduda nt kalandus matemaatikaga
- Eluga seotud õpe, kontakt iseendaga

- Hoiakute kujundamine (negatiivsuse taltsutamine, pessimistlik hoiak)
- Tugevustele keskendumine (oleme tänulikud olemasoleva eest)
- Lapse kuulamine-arvestamine-vastutus
- Mis on päriselt oluline? Kindlustunne (KOV tagada, mitte hirmutada), väärtustamine (mitte hirmu külmeta, töörahu), kaasamine – lapsega koos peab kool/koolis kasvama
- Tugiteenused (andekad, erilised, erivajadusega)
- Usaldamine/usaldus- tunnustamine, heatahtlik naaber, võimestamine. EESKUJU!

Positiivsed mõtted ja võimalused: motivatsioon on kõigil osapooltel suurem

Kriitilised mõtted ja kahtlused: kõigi osapoolte koostööoskus, tahe

Emotsioonid ja tunded: rõõm

PIIRKONNA ERIPÄRA ARVESTAV ÕPE ehk kuidas anda lastele samaaegselt juured ja tiivad

Haridusasutustel tuleb rohkem kohalikku kultuuri sisse tuua rohkem, võru keele ja kultuuri õpe, korraldada teemapäevi koostöös kogukonnaga, kaasata vilistlasi rohkem kooliellu, koolidevaheline koostöö, omavaheline sidumine, oma eripärade tutvustamine-naaberkoolide kaasamine.

Kohalikul omavalitsusel peab olema väga tugev juht hariduse ja kultuuri peale, kes suudab koordineerida, tunnustama eripärasid, kasutama rohkem projektide kirjutamise võimalusi, finantseerida tegevusi, lapsevanemaid; motiveeriv suhtumine vallaülestele tegevustele. Volikogu liikmed on küll erinevatest piirkondades, aga kohustuseks peaks olema näha valda tervikuna. Volikogu töökultuur- väga piinlik!

Kogukond saab vastutada ja algatada, panustada, kodu ja kool peavad kandma ühte sõnumit, igas kogukonnas on inimesi, kes tegelevad „oma asjaga“ - kaasata neid inimesi, aidata neil inimestel end eksponeerida.

Positiivsed mõtted ja võimalused: tugevad kogukonnad, tekib kogukonna ühtsus, ühised väärtused; julge kutsuda kaasa, see on ühine „miski“, oma kogemusi võiks vallaülele jagada.

Kriitilised mõtted ja kahtlused: koostöö vallas kogukondade ja koolide vahel puudub; toimub konkureerimine ja teiste halvustamine; haldusreform on koostööd lõhkunud; logistika, transport

Emotsioonid ja tunded: rahulolu päevaga. Tahame ühtmoodi head koolile ja kogukonnale, valimisolek koostööks, natuke segadust, viimane osa koolituspäevast oleks võinud olla pikem

Osalejate „üks mõte“ ettekannetest, mis inspireeris kõige enam:

Suur pilt ja kastist välja	Haridus ei ole majas kinni. Tuleb mõelda kastist välja; Marju Lauristini mõte: koolivõrgu korraldamine peaks toimuma piirkondlikult pidades silmas, et edu võti on paindlikkuses, mida saab tagada väikestes kollektiivides; kastist välja; tulevikukriisid vajavad oskust üha rohkem näha suurt pilti; paindlikkus on oluline väärtus. Mustrite nägemise oskus on oluline väärtus, milleni püüelda.
Iga laps on oluline	iga laps on oluline. Iga laps peaks saama võimaluse saada parim haridus, et tulevikus hakkama saada; Iga laps on oluline; kuidas tagada, et iga laps kasvaks targaks, julgeks ja võimekaks?; iga laps loeb. Koolis tegeleda „kadunud“ laste kooli tagasi toomisega, tegeleda nende kodudega. Lastekaitse ei jõua igale poole. Kool-kogukond teab ju rohkem; absoluutselt iga lapse märkamine, temani jõudmine, on kõige alus, mis pigem võimalik väiksemates koolides;
Elukestev õpe	Õpirühmade mõte- imikust vanurini; õppimine ei lõpe kooli lõpetamisega, vaid kestab kogu elu;
Lapsekeskne õpe	õppija ja noorekeskne lähenemine. Noor on võimeline ise otsustama oma hariduse üle. Sisemine motivatsioon ja vastutus noore puhul; oluline on lapsekeskne kaasav haridus; lapsekeskne kastist välja mõtlemine ja õpe. Turvaline ja toetav keskkond iseseisva, loomingu- ja tugeva kodaniku arenguks; hariduse keskmel on inimese arenguprotsess, kus õpetaja on ruumi looja ja teejuht. Õppimine saab toimuda turvalises ruumis ja sisemisest huvist ajendatuna; pakkuda alg- ja põhikoolides õppeaineid, mis neile huvi pakuvad; kuidas teada saada õppija vajadused ja eesmärgid?;
Õppimisest	Seoste mõistmisele suunatud haridus; Demokraatliku õppevormi koolidesse sisse toomine; aktiivõpe ehk lapsel on oluline osa õpiteel; KOVI waldorfkool; leida kutseõppe võimalusi neile, kes tavakoolis hakkama ei saa; Õppe puhul on oluline sisemine motivatsioon (selle leidmine, toetamine); waldorfkooli loomine. Ainetundide kaotamine sellisel moel nagu nad praegu on;
Inimesed eelkõige	Kõige olulisem on inimeste omavahelised suhted ja probleemilahendamise oskused; inimressursi laialdane kasutus; muutused tuleb teha kiiresti, ümbritsev elu ei seisa paigal ja Rõuge jääb muidu oma inimestest ilma; kuidas noori tagasi kodukanti suunata?; turvaline keskkond. Vaimne tervis; kriitiline on taastada/säilitada õpetajate kindlustunne/õpetamise rõõm, selle puudumine häirib laste õppimist; õppija/õpetaja kontakt iseendaga;
Maakoolide tugevus	Mitmekülgne ja huviharidusega haridus, mida saab kodu lähedal; väikeste koolide tugevus on oluline, sest me rahvana olemegi väikesed ja ei pea ennast suurtega võrdlema; maakoolid on olulised inimeseks arenemisel; väiksus on tugevus- paindlikkus;
Piirkonna eripära	Piirkonna eripära arvestamine, arvestada kogukonda;
Hariduse rahastamine	Hariduse rahastamise mudel on üle võetud riikidest, kus on oluliselt rohkem rahvast. Eestis selline süsteem ei toimi;
Lahtriteta haridus	M. Lauristin: Lahtriteta haridus. Kuidas selleni ikkagi Rõuges jõuda?; Valla koolid ei tohiks olla konkurendid, vaid suutma teha koostööd;
Haridus puudutab kõiki	Haridus on see, mis puudutab kõiki inimesi. Eranditult kõiki!; Haridus on see, mis seob. Olgu selleks laps, koolieelik, lapsevanem, töandja...;